

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).18
УДК 378.091.2:78

Силадій І.М.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Сформульовано цільове призначення стратегічної мети дослідження, а саме вивчення та розроблення методологічних засад формування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти, що передбачає обґрунтування, розроблення та змістовно-методичне й інформаційно технологічне наповнення науково-методичного органайзеру системи формування професійної майстерності викладачів у закладах вищої освіти, а також експериментальній апробації її ефективності у практиці організації освітньо-наукового процесу професійної підготовки майбутньої педагогічної еліти з пролонгованою зайнятістю впродовж життя. Конкретизовано локальну мету щодо уточнення та удосконалення понятійно-категоріального апарату дослідження психолого-педагогічної проблеми формування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти. Розроблено цільові завдання досягнення цільової та стратегічної мети, а саме актуалізовано у суперечностях педагогічну проблематику формування професійної майстерності викладачів у процесі неперервної підготовки майбутніх фахівців сфери освіти, науки й інноватики в умовах глобальних екологічних викликів цивілізаційного розвитку та демократизації освіти. Встановлено комплекс методичного апарату наукового пізнання для розв'язання завдань «дерева цілей» стратегічної мети дослідження (методичної системи аналізу аксіологічного змісту тезаурусу педагогічної розвідки, системного аналізу якості теоретико-методичного забезпечення професійної майстерності викладачів для пролонгованої зайнятості, порівняльної компаративістики засобів технічного регулювання сфери професійно-педагогічної реалізації дослідження). Висвітлено практичне значення авторського наукового доробку та встановлено роль професійної майстерності викладача у забезпеченні демократизації управління освітою у глобальному вимірі сталого розвитку суспільства.

Ключові слова : професійна майстерність, викладачі, демократизація освіти, процес формування професійної майстерності, неперервна освіта, глобальні цивілізаційні виклики.

Siladiy I. Formation of faculty members' professional excellence in the global dimension of democratization of education, revisit. The article formulates the designated area of the strategic goal of research, namely exploration and development of methodological basis to form faculty member's professional excellence in the global dimension of democratization of education, which envisages substantiation, development, content-methodological and informational-technological filling of the scientific-methodological organizer for the system of formation of faculty members' professional excellence in institutions of higher education, as well as experimental approbation of its effectiveness in practical organization of the academic process of professional training for future educational elite, with prospects for lifelong employment. It concretizes the local goal of refining and improving the framework of categories and concepts for exploration of the psychological-pedagogical problem of forming faculty members' professional excellence in the global dimension of democratization of education. T

he article develops designated tasks for achievement of the designated and strategic goal; namely, it actualizes the contradictions in pedagogical problematics of forming faculty members' professional excellence in the course of permanent training of future specialists for the field of education, science and innovation theory, in the circumstances of global environmental challenges for further development of civilization and democratization of education. It establishes the methodical framework of scientific knowledge for dealing with the tree of objectives for the strategic goal of the research (a methodical system for analyzing axiological contents of the pedagogical research thesaurus, a systemic quality analysis of theoretical and methodical support of faculty members' professional excellence for lifelong employment, and a comparative study of means applied for technical regulation in the field of professional and pedagogical implementation of this research).

The article highlights the practical importance of the author's scientific achievements and establishes the role of a faculty member's professional excellence in ensuring democratization of educational management in the global dimension of sustainable development of our society.

Key words: professional excellence, faculty members, democratization of education, process of forming professional excellence, lifelong education, global civilization challenges.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Актуалізація педагогічної проблеми дослідження теоретико-методичних засад формування професійної майстерності викладачів обумовлена глобальними цивілізаційними викликами та соціальним замовленням на неперервну підготовку майбутніх фахівців сфери освіти, науки й інноватики та необхідності її демократизації.

Професійна майстерність викладачів передбачає високий рівень якості неперервної підготовки майбутніх фахівців педагогічної еліти : висококваліфікованих методистів та спеціалістів (факультетів, навчальних частин, відділень, центрів управління якістю освіти та охорони праці, безпеки життєдіяльності); майстрів (виробничого навчання); завідувачів – творчих та науково-дослідних (проблемних) лабораторій, відділень, циклових та предметних комісій; інструкторів, вихователів, педагогів-організаторів; готовність та спроможність до педагогічної діяльності та професійного розвитку, що забезпечено

комплексом професійних компетентностей (якостей, здібностей, здатностей) та соціальної відповідальності за безпеку і якість організації освітньо-наукового процесу у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) та впливу професійної діяльності у середовищах зайнятості на ноосферну спрямованість суспільного розвитку та управління його сталістю. Теоретико-методичне обґрунтування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі суспільного розвитку потребує здійснення педагогічних розвідок засад її формування у ЗВО за умов тісної взаємодії зі стейкхолдерами (роботодавцями, академічною спільнотою та здобувачами освіти), представниками провладних структур, політичних і неформальних об'єднань та громадськістю на національному й міжнародному рівнях, а також синергетики психолого-педагогічної методології – наукового пізнання та навчання, управління, практики, оцінювання рівнів якості сформованості професійної майстерності викладача, які забезпечують ефективність освітньо-наукового процесу їх неперервної підготовки та розвитку. Професійна майстерність викладача виявляється у двоаспектному феномені пізнавально-діяльнісного та особистісного вияву самоідентифікації, становлення та розвитку педагогічних фахівців зі здатністю до самовдосконалення, самоосвіти та самоменеджменту за умов гармонізації особистісного, професійного та навколишнього представлення [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематики педагогічної майстерності викладачів висвітлено у різноаспектних дослідженнях наукових шкіл В. Андрущенко, В. Бондаря, Л. Вовк, Н. Гузій, В. Кременя, Н. Рідей, С. Сисоевої у контексті неперервної освіти – Л. Лук'янова, В. Маслов, Н. Ничкало для освіти сталого розвитку – В. Боголюбов, О. Пометун, Н. Семенюк.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Розвиток неперервної освіти на засадах сталості потребує дослідження викликів глобалізації та цифровізації суспільної діяльності, національних орієнтирів європеїзації розвитку сфери освіти, науки й інноватики та її демократизації; здійснення педагогічних розвідок людиноцентризму, гуманістичних цінностей акмеолого-аксіологічної платформи професійної підготовки; семантики (ресурсно-технологічної бази) демократизації управління освітою; проведення академічних дискурсів проблеми теоретико-методичних засад формування професійної майстерності викладачів, встановлення потенціалу наукової спроможності майбутніх фахівців педагогічної сфери; вивчення можливостей нарощення та розвитку професійної майстерності вчителя як початкової ланки у неперервному ланцюгу професійного зростання майбутнього викладача в умовах демократизації вибору моделей освітньо-наукового процесу для формування творчих здібностей у педагогічній еліті; вивчення та вирішення суперечностей у неперервній професійній підготовці майбутніх викладачів з готовністю до реалізації демократичних принципів формування їх майстерності; проведення системного аналізу демократизації управління педагогічною освітою для встановлення основних моделей інноваційного менеджменту з технологічних забезпеченням.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Стратегічна мета дослідження теоретико-методичних засад формування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти передбачає розроблення системи формування професійної майстерності викладачів у ЗВО та експериментальній перевірці її ефективності на практиці.

Локальна мета статті полягає у розробленні тезаурусу педагогічної розвідки проблематики формування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти.

Об'єкт дослідження – процес неперервної підготовки викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти.

Предмет дослідження – система формування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти.

«Дерево цілей» стратегії дослідження за етапами: перший – теоретико-методичне обґрунтування професійної майстерності майбутніх викладачів в глобальному вимірі суспільного розвитку (аксіологічний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження; квалітологічний аналіз теоретико-методичного забезпечення професійної майстерності викладачів для пролонгованої зайнятості; компаративний аналіз засобів технічного регулювання сфери професійно-педагогічної реалізації); другий – семантика формування здатності майбутніх викладачів до професійної майстерності в глобальному вимірі демократизації освіти (інституційний аналіз систем освіти педагогічних закладів вищої освіти; функціональні особливості професійної підготовки викладачів у закладах вищої освіти; соціальний попит на неперервну підготовку майбутніх викладачів з професійною майстерністю в умовах глобалізації); третій – методика формування професійної майстерності викладачів у закладах вищої освіти (концептуально-стратегічне обґрунтування необхідності формування професійної майстерності викладачів; методичне забезпечення організації формування професійної майстерності викладачів; технологічне забезпечення інформатизації освітнього процесу формування професійної майстерності викладачів); четвертий – теоретичне обґрунтування та розроблення системи формування професійної майстерності викладачів у закладах вищої освіти (зміст і чинники міжсистемної та внутрішньо-системної взаємодії компонентів системи формування професійної майстерності викладачів; концепція формування професійної майстерності викладачів в глобальному вимірі демократизації освіти; проект системи формування професійної майстерності викладачів в глобальному вимірі демократизації освіти); п'ятий – експериментальна перевірка системи формування професійної майстерності викладачів в глобальному вимірі демократизації освіти (планування та проведення педагогічного експерименту; ефективність умов на визначених рівнях та критеріях формування професійної майстерності викладачів в глобальному вимірі демократизації освіти; оцінювання релевантності моделі системи формування професійної майстерності викладачів в глобальному вимірі демократизації освіти).

Локальні завдання статті – встановити актуальність педагогічної проблеми формування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти, виявити суперечності у процесі неперервної підготовки викладачів у глобальному вимірі демократизації освіти, визначити цільове призначення методів наукового пізнання для розв'язання завдань «дерева цілей», розкрити практичне значення авторського наукового доробку, встановити роль професійної майстерності викладача у забезпеченні демократизації управління освітою у глобальному вимірі сталого розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблематика педагогічного дослідження актуалізується у зв'язку з цивілізаційними трансформаціями суспільного розвитку, переважно біфуркаційного деструктивного характеру та біосоціальним визнанням ноосферної спрямованості пріоритетів впливу сфери освіти, науки й інноватики у сталому розвитку суспільства та біосферних перетворень системоутворюючого людиноцентризму зі забезпеченням становлення та пролонгованої зайнятості високої місії викладача без порушень рубежів стійкості й витривалості природних та антропогенно змінених екосистем з уможливленням реалізації майбутніх поколінь здобувачів освіти та пересічних громадян в планетарному вимірі в умовах глобальних екологічних ризиків і небезпек.

Актуальність обраної теми педагогічної розвідки зумовлена суперечностями глобального розвитку сфери освіти, науки й інноватики, які діагностовано між : соціальним замовленням на формування професійної майстерності у викладачів в умовах глобальних викликів і недосконалістю неперервної підготовки та транскордонної демократизації освітньо-наукового процесу забезпечення становлення та професійного розвитку академічної еліти в особі викладача як професійного майстра педагогічної діяльності; необхідністю задоволення потреб професійної ангажованості викладачів впродовж життя та адекватністю потенціалу їх професійної майстерності у реагуванні на глобальні виклики цивілізаційного розвитку; традиційним досвідом організації та змістовно-методологічного наповнення освітньо-наукового процесу формування професійної майстерності викладачів та суспільними вимогами демократизації сфери освіти, науки й інноватики в аспектах людиноцентризму, цифровізації, екологічних проблем, якості й безпеки життєдіяльності.

Визначено цільове призначення методів наукового пізнання для розв'язання завдань «дерева цілей» стратегічної мети, а саме : аксіологічний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження передбачає здійснення культурологічного та фундаментально-філософського історико-ретроспективного пошуку становлення та розвитку академічного потенціалу ЗВО (національного, транскордонного та кроскультурного інноваційного) для формування професійної майстерності викладачів, визначення національних і космополітичних цінностей педагогічної ідентифікації та її суспільноперетворюючої здатності; квалітологічний аналіз теоретико-методичного забезпечення професійної майстерності викладачів для пролонгованої зайнятості застосовано з метою встановлення рівнів якості професійної майстерності майбутніх фахівців, а також стану і розвитку методологічного, інформаційно-технологічного супроводу організації освітнього процесу у системі неперервної педагогічної освіти та професійного розвитку майбутніх педагогів; компаративний аналіз засобів технічного регулювання сфери професійно-педагогічної реалізації – за для встановлення порівняльного співвідношення або співмірності стандартів, настанов, технічних умов застосування регламентів ліцензування та акредитації освітніх, освітньо-професійних і освітньо-наукових програм, сертифікації випробувальних та науково-дослідних лабораторій, видів інституційної діяльності ЗВО та наукових продуктів і сервісів обслуговування здобувачів і споживачів освітньо-наукових послуг; обрання адекватних для реалізації стратегій політики якості й безпеки ЗВО засобів технічного регулювання (міжнародних, національних, інституційних); порівняльний аналіз теоретико-емпіричного рівня типологізації освітньо-наукових систем у глобальному вимірі демократизації освіти, оцінювання процесів і явищ транскордонної модернізації та удосконалення інституційної організації автономних ЗВО та їх консорціумів; порівняння ідентичних аналогів об'єктів демократизації управління освітою як методологічного базису пізнання психолого-педагогічної проблеми формування професійної майстерності викладачів з уможливленням імплементації практично-корисного досвіду нормативно-правового, техніко-регулятивного та адміністративного управління публічної сфери соціокультурної організації впливу ЗВО на гармонізацію суспільного розвитку на засадах сталості.

Висвітлено практичне значення авторського наукового доробку напрацьованого в межах дисертаційного пошуку теми Зведеного плану науково-дослідних робіт сфери освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (ДР № 0117U004914),

«Обґрунтувати наукову концепцію та розробити заходи формування професійно-практичної компетентності фахівців з управління природокористуванням в агросфері» (ДР № 0112U001684),

«Обґрунтування методичних та практичних засад розробки й впровадження системи екологічного управління вищими навчальними закладами» (ДР № 0115U003405) в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова на кафедрі філософії освіти, що забезпечило розробку й впровадження методичних матеріалів та рекомендації для майбутніх випускників педагогічних спеціальностей, а саме щодо вивчення професійно-орієнтованих дисциплін магістерської підготовки організації науково-методичної практики магістрів, підготовки і захисту магістерської атестаційної роботи, також зокрема дисциплін – «Менеджмент освіти» та «Педагогічний менеджмент».

Основні методологічні засади фундаментально-філософського дослідження розкрито у монографічному доробку «Глобалізація системи освіти: механізми демократичної модернізації», що представляє практично-корисні напрацювання для науковців та науково-педагогічних працівників, а також різночинних категорій споживачів та надавачів освітніх послуг сучасної академічної спільноти ЗВО.

Встановлено непересічне значення професійної майстерності викладача у забезпеченні демократизації управління освітою у глобальному вимірі сталого розвитку суспільства, що полягає у психокомпенсаторних спроможностях формування методології наукового пізнання і навчання між педагогом і здобувачем освітньої послуги; компетентності наставника забезпечувати траєкторію успіху освоєння освітньо-професійних та освітньо-наукових програм та інформаційно-технологічних і соціальних сервісів здобувачами та споживачами академічного потенціалу ЗВО; взаємонавчання та пізнання між учителем і послідовником наукової школи для розвитку сучасних методологічних напрямів і превалюючих парадигм соціокультурної організації суспільної діяльності; суспільноперетворюючої здатності особистості викладача, його професійної майстерності та потенціалу розвитку, як частини академічних активів національної самоідентичності та цілісної єдності імплементаційної модернізації освітньо-наукових систем до транскордонного простору глобальної демократизації освіти, науки й інноватики.

Висновки. Здійснено актуалізацію пріоритетного методологічного напрямку психолого-педагогічного пізнання

теоретико-методичних засад формування професійної майстерності викладачів в умовах глобальних екологічних, цифрових, геополітичних, суспільно-деградаційних проблем загрози якості й безпеки життя, необхідності забезпечення потенціалу біосоціальної спроможності та академічної мобільності за для уможливлення виживання нинішніх і забезпечення ноосферноорієнтованої квалітології прийдешніх поколінь, що формується у стратегіях нарощення акмеолого-аксіологічного, професійно зайнятого та енвайрементального потенціалу викладача в суспільноперетворюючій здатності людського потенціалу цивілізаційного розвитку на засадах сталості. Сформульовано в авторському трактуванні дефініцію «професійна майстерність викладачів», яка передбачає високий рівень якості неперервної підготовки педагогічної еліти. Розкрито теоретико-методичне обґрунтування професійної майстерності викладачів у глобальному вимірі суспільного розвитку, яке потребує здійснення педагогічних розвідок. Визначено, що професійна майстерність викладача виявляється у двоспектному феномені пізнавально-діяльницького та особистісного вияву самоідентифікації, становлення та розвитку педагогічних фахівців.

Література

1. Лаушкина В. С., Беялова М. А. Педагогическое мастерство преподавателя в обеспечении качества образования. *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*, 2016. № 11-4. С. 706-708.
2. Zozuliak-Sluchyk R., Tytova N., Kozliuk O., Salata H., Ridei N., Yashnyk S., Litvinchuk S. Information technology in the management of students' activities while studying. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 2021, Vol.21 № 2, Pp. 14-20.
3. Bakhmat N., Ridei N., Tytova N., Liubarets V., Katsero O. Methodology of safety and quality of life on the basis of noospheric education system formation. *Strategies for Policy in Science and Education*, 2021. Vol. 29, № 1. Pp. 82-98.
4. Bakhmat N., Ridei N., Liubarets V., Ivashchenko V., Petrovska O., Averina K. Information Technology in Incentive Management in Student Learning. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 2021. Vol.21. № 2, Pp. 142-147.
5. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія / за ред. Н. В. Гузій ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 427 с.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).19
УДК 378.018.43:796

Ляшенко В.М.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту
доцент кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту Київський університет імені Бориса
Грінченка, м. Київ
Підвальна О.В.
старший викладач кафедри спортивного вдосконалення
Національний технічний університет України «Київського політехнічного інституту ім. Ігоря
Сікорського», м. Київ
Булейченко О.В.
старший викладач кафедри фізичного виховання і здоров'я
Національний педагогічний університет ім. Драгоманова, м. Київ

ВПЛИВ САМОІЗОЛЯЦІЇ НА ФІЗИЧНУ АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто режим фізичної активності студентів в умовах самоізоляції і необхідністю введення дистанційного навчання. Ізоляція обмежила щоденну рухову активність студентів, так як майже все навчання проходить у дистанційному форматі, перед екраном моніторів, враховуючи заняття з фізичного виховання. Фізична активність значно знижує ризик вірусних інфекцій, рівень тривоги, крім того, регулярні заняття покращують самопочуття при хронічних захворюваннях, які згадуються в якості найбільш частих супутніх захворювань в недавніх дослідженнях COVID-19. В рамках нашого дослідження зроблено оцінку видів фізичної активності студентів під час пандемії COVID-19 за допомогою опитування. Встановлено, що більше половини опитаних студентів на самоізоляції виконують прості фізичні вправи менше 30 хв. на день. Лише третина студентів виконує фізичні навантаження більше 60 хв. на день. Н свіжому повітрі більше години перебуває лише 44% опитаних. За видом фізичних навантажень, найбільший процент (52%) займає оздоровча хода. А що стосується фізичних навантажень на протязі тижня, то 36% опитаних займаються менше 2 разів на тиждень. Під час карантину та дистанційного навчання 34 % опитаних студентів набрали вагу, 42% не набрали зайву вагу, 24% втратили. За комп'ютером менше 5 годин проводить лише 8% опитаних, а більше 90% проводять за екраном монітору більше 9 годин. Встановлено, що обмеження, пов'язані з самоізоляцією, негативно впливають на студентів, тому хоч деякі з них і намагаються чергувати розумові навантаження з фізичними, виконуючи фізичні вправи вдома, але в цілому, рівень фізичної активності студентів досить низький. Більшість не може протягом дня виділити спеціальний час для фізичної активності, не лише для спеціальних вправ, але і звичайної повсякденної роботи.

Ключові слова: самоізоляція, студенти, фізична активність.

Liashenko V.M., Pidvalna OV Buleychenko OV. The influence of self-insulation on the physical activity of students. The article considers the mode of physical activity of students in conditions of self-isolation and the need to introduce